

İş sağlığı ve güvenliği yönünden corona salgını mücbir sebep sayılır mı?

Pandemi olarak nitelendirilen salgın hastalığın, hukuki ve ekonomik açıdan birçok sonucunun oluşmasındaki en önemli faktör uygun illiyet bağının oluşması ilkesidir.

Hukukta, gerçekleşen zararlarla sorumluluğu doğuran olay veya davranış arasındaki sebep-sonuç ilişkisine, genel anlamda illiyet bağı denir.

İllyet bağı, sorumluluğun aslı Őartı olarak görülmelidir. Bu Őart olmaksızın bir Őahsın sorumluluğu düşünülemez. İnsan düşüncesinin bir kanunu olan illiyet kavramı, olay ile arasında bir sebep-sonuç bağının bulunmasını gerektirir.

Bir olayda uygun illiyet bağının belirlenmesi için öncelikle eylemle zarar arasında illiyet bağının varlığı başka bir deyişle eylemin zararlı sonucun zorunlu Őartı veya Őartlarından biri olup olmadığı araştırılmalıdır. İllyet bağının varlığı kabul edildikten sonra eylemin zararlı sonucun uygun sebebi olup olmadığının araştırılması gerekir.

Bu bağlamda, pandemiden kaynaklı olarak bir zarar doğması durumunda ilk tespit edilmesi gereken hususun ortaya çıkan zarar ile fiil arasında uygun illiyet bağının var olup olmadığı ise, burada cevap verilmesi gereken bazı sorularla karşı karşıya kalabilir.

Yargıtay kararlarınca bir olayın mücbir sebep sayılabilmesi için:

Tarafların kontrolleri dışında gerçekleşmiş olması
Hukuki ilişkinin kurulduğu esnada böyle bir olayın
ngrlemeyecek olması

Öngörülse dahi sonuçlarının bu denli ağır olacağını öngörülememesi

Tüm önlemler alınmasına rağmen yine de mücbir sebebin etkilerinin ortadan kaldırılamayacağı durumlarının varlığı gerekmektedir.

Konu ile ilgili olarak Yargıtay aşağıda yer alan bir kararında çalışma hayatında salgın hastalıklar ile ilgili;

“Çalışanı çalışmaktan alıkoyan nedenler, çalışanın çevresinde meydana gelmelidir. İşyerinden kaynaklanan ve çalışmayı önleyen nedenler bu madde kapsamına girmez. Örneğin işyerinin kapatılması zorlayıcı neden sayılmaz. (Yargıtay 9. HD. 25.4.2008 gün 2007/16205 E, 2008/10253 K.) Ancak, sel, kar, deprem gibi doğal olaylar nedeniyle ulaşımın kesilmesi, salgın hastalık sebebiyle karantina uygulaması gibi durumlar zorlayıcı nedenlerdir.”

Pandemi ilan edilen Covid-19, tüm dünyanın gündeminde olup taraflarca öngörülemeyen bir olay olarak nitelendirilebilir. Ancak tarafların bu olayı hangi aşamada öngöremediği veyahut öngörülemezliğin ne ölçüde olduğu incelikte tespit edilmelidir. Covid-19'un mücbir sebep olarak kabul edildiği herhangi bir yargı kararı, resmi ilan ya da beyan bu aşamada bulunmamaktadır.

İş sağlığı ve güvenliği denildiğinde akla ilk gelen “iş kazası” ve “meslek hastalığı” kavramlarıdır.

Diğer yasal tanımlar yanında , iş kazası, 6331 sayılı İş Sağlığı ve Güvenliği Kanunu'nda şu şekilde tanımlanmıştır.

“İş yerinde veya işin yürütümü nedeniyle meydana gelen, ölüme sebebiyet veren veya vücut bütünlüğünü ruhen ya da bedenen engelli hâle getiren olaydır.”(6331 mad.3/g) Olayın etkilerinin bir süre devam ederek zaman içinde artması veya buna bağlı olarak sonucun daha sonra gerçekleşmesi de mümkündür.

Yani, iş kazası genel tanım ile ani bir olay olarak ortaya

çıkarsa da buna bağlı olarak oluşan zarar daha sonra da ortaya çıkabilir. Nitekim iş yerinde zehirlenme gibi olaylar iş kazası olarak kabul edilmekte ancak bu tip olaylarda zarar daha sonra ortaya çıkarak kendini göstermektedir.

Yine aynı kanunda meslek hastalığı "sigortalının çalıştığı veya yaptığı işin niteliğinden dolayı tekrarlanan bir sebeple veya işin yürütüm şartları yüzünden uğradığı geçici veya sürekli hastalık, bedensel veya ruhsal engellilik halleridir." şeklinde tanımlanmıştır.

İşyerinde meydana gelen iş kazaları nedeniyle işverenin hukuki sorumluluğu öncelikle kusur, zarar, nedensellik bağı ve hukuka aykırılık unsurlarının da bulunması gerekmektedir.

Güncel durumda ölkemizdeki saha uygulamalarında illiyet bağı rahatlıkla kurulabilirken; çalışanın Covid-19'a maruz kalmasının iş kazası/meslek hastalığı kapsamında sayılıp sayılmayacağına dair illiyet bağının tespitinin oldukça zor olacağı muhakkaktır.

Covid-19, kuluçka süresinde hiçbir belirti göstermeksizin kişinin olağan hayatına devam etmesine imkân tanıyarak, kendisini ciddi anlamda gizleyen bir virüs çeşididir. Kaldı ki bazı vakalarda tespit edildiği üzere kuluçka süresi geçtikten sonra dahi, taşıyıcıda herhangi bir belirti olmamasına rağmen virüs başkalarına bulaşabilmektedir. Günümüzde Covid-19 virüsü hakkında tıbben bilinenler halen çok sınırlıdır.

Covid-19, yakalanan ve tedavisi olan kişilerin organlarında ağır hasarlar bırakacak mı? kişinin akciğerlerinde süregelen bir hastalığa sebep olacak mı? günümüzde bu soruların cevabı henüz verilmiş değildir. Bu bağlamda çalışanların Covid-19'a yakalanmasının, doğrudan ve her durumda iş kazası veya meslek hastalığı olarak tanımlanması da süreç alacaktır.

Keşke bu örneği vermek zorunda kalmasaydık ama, sağlık çalışanları için tanımlama süreci kapsam dışı tutulabilir.

Şöyle ki;

Evrensel tanımlar ve ülkemiz mevzuatına göre; sağlık çalışanlarının işin yürütümü esnasında ve işyerinde hastalığa yakalandıkları açıkça belirlenebiliyor ise, olayın iş kazası/meslek hastalığı olarak tanımlanması mümkündür.

Bu kapsamda, Covid-19' un yaygın olduğu bu günlerde kamu veya özel bir hastanede çalışan sağlık personelinin Covid-19' a yakalanması ve sonucunda vefat etmesi olayı 5510 sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanunu hükümlerince zarar ile fiil arasında uygun illiyet bağı doğrudan kurulabileceğinden bu durum iş kazası/meslek hastalığı olarak nitelendirilebilecektir.

Şu şekilde örnekleyecek olursak;

Bir sağlık çalışanının Covid-19 hastalığına yakalanması ve tedavi olsa dahi buna bağlı olarak süre gelen bir akciğer hastalığının oluşması akabinde bir maluliyet durumunun ortaya çıkmasını meslek hastalığı olarak nitelendirebiliriz. Yine bir eczanede kalfa olarak çalışan birinin Covid-19'a yakalanması ve bunun neticesi vefat etmesini, yapılan iş gereği meslek hastalığı olarak değilse de iş kazası olarak nitelendirilebiliriz.

Yani, Covid-19 virüsü bazı olaylarda net olarak iş kazası/meslek hastalığı sayılmayacakken, bazı olaylarda iş kazası/meslek hastalığı olarak kabul edilebilecektir.

İşverenin sorumlulukları

İş yerleri farklı risk grubunda yer alan işverenlerin iş sağlığı ve güvenliği konusunda göstermesi gereken özen de değişmekte, girilen işin tehlikesi arttığı ölçüde, gösterilmesi gereken özen de o oranda artmaktadır.

İşverenin kanundan doğan sorumluluğu kapsamında, iş yerinde çalışanlar için dezenfektanların temini, konumlandırılması, hijyen kurallarına uyulup uyulmadığının takibi, maske ve

eldiven temini ve kullandırma zorunluluğu, çalışanlara bu hastalığa karşı bilgilendirme yapılması, çalışanların periyodik muayenelerinin arttırılması, karantina süresine uyulması, veyahut evden çalışma imkanı bulunan bir iş ise çalışma düzeninin buna göre değiştirilmesi gibi hususlarda tedbir almış olması önem arz etmektedir.

Ayrıca, Sağlık Bakanlığı tarafından duyurulan, sağlık çalışanlarınca söylenen, kamuoyunca bilinen yani çalışanın salgın hastalığa yakalanmasını engelleyici her türlü önlemin alınması gerekmekte olup çalışma düzeni bu çerçevede şekillendirilmelidir.

Burada çalışanın söz konusu salgın hastalığa iş yerinde çalışırken mi, iş yerine gidiş gelişi esnasında mı, işveren tarafından gerekli önlemlerin alınmamasından kaynaklı olarak mı yakalandığının tespitini yapmak oldukça zor ve önemlidir. Ancak Covid-19'un kuluçka süresinin uzun olması ve çok hızlı şekilde başka birine bulaşıyor olması sebepleriyle çalışanın Covid-19'a ne zaman, nerede, nasıl, kimden veya hangi sebepten yakalandığının tespiti şuan için oldukça zor.

Sağlık Bakanlığı tarafından ülkemizde Covid-19 vakasının bulunduğu dair ilk resmî açıklama 11.03.2020'de yapılmıştır. Olay bazlı örnek vermek gerekirse; bu tarihten itibaren iş yerindeki çalışmayı durdurarak çalışanlarına bir sonraki talimata kadar işlerin durdurulduğunu ve evde kalmaları gerektiğini söyleyen bir işverenin, herhangi bir çalışanın Covid-19'a yakalanması olayının iş kazası olarak nitelendirilemeyeceğini ve işverenin gerekli tüm önlemleri aldığı gerekçesiyle sorumlu tutulamayacağını düşünmek gerekir.

Ancak aynı şekilde çalışanlarına evde kalmaları ve işlerini evde (home – office) yürütmeleri gerektiğini söyleyen bir işverenin, çalışanın evden hiç çıkmadığı varsayımında dahi, Covid-19'a evde yakalanma halinin mezkur olay "işin yürütümü esnasında" gerçekleşmiş olabileceğinden "iş kazası tanımına" alınabilecektir.

Sonuç olarak, Covid-19 virüsünden kaynaklı pandemi sonucu, iş sağlığı ve güvenliği anlamında meydana gelecek zararların, olay ve zarar tipine göre iş kazası veya meslek hastalığı olarak tanımlanabileceği, ancak her olay özelinde sorumluluklarca değerlendirilmesi gerekmektedir.